

Den glömda generationen – den röda generationen

PARTISYMPATIER

Foto: Jan Håkansson/Bildlaget

50-talisterna har mest avvikande partisympatier från väljarkåren i stort.

Stödet för partierna inom vänsterblocket är mycket större bland 50-talisterna än i övriga generationer. Moderaterna har starkare stöd bland män än bland kvinnor i alla generationer. Det gäller framför allt bland 60-talisterna.

Ofta brukar de politiska partiernas stöd redovisas i olika åldersklasser. Redovisningar efter generationer är betydligt ovanligare, men en sådan indelning avslöjar oväntade resultat. Då hamnar nämligen 50-talister-

na, som ibland har kallats den bortglömda generationen, i blickfånget genom att ha partisympatier som tydligt skiljer sig från övriga generationers. Det framgår av specialbearbetningar av resultaten från Partisymptatiundersökningen (PSU) som regelbundet genomförs av SCB.

Den tidsperiod vi valt att studera är från år 1972 och framåt, det vill säga från och med det år då PSU för första gången redovisades. Vi har nöjt oss med att studera 30-talisterna, 40-talisterna, 50-talisterna och 60-talisterna. Yngre generationer ingår inte eftersom de endast haft rösträtt

under en begränsad del av undersökningsperioden.

För att underlätta jämförelser mellan generationerna har vi studerat partisymptatierna sammanslagna i ett vänster- och högerblock. Till vänsterblocket har vi räknat socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet. Högerblocket omfattar moderaterna, folkpartiet, centerpartiet och kristdemokraterna. Dessutom har vi räknat in ny demokrati i högerblocket.

Man kan naturligtvis diskutera hur en indelning i partiblock bäst låter sig göras.

Den glömda generationen

PARTISYMPATIER

Vi har valt en indelning som överensstämmer med den placering av partierna som svenska väljare gör längs en skala från vänster till höger, vilket framgår av de valundersökningar som SCB genomför tillsammans med Göteborgs universitet.

Vilket mönster framträder då när generationerna jämförs? Först och främst är opinionsutvecklingen påfallande lika. Under större delen av perioden har vänsterblocket ett större stöd än högerblocket i samtliga generationer. Det främsta undantaget är perioden från och med slutet av 1980-talet och några år in på 1990-talet. I och med 1991 års val tog de borgerliga partierna över regeringsmakten. Under den borgerliga regeringstiden 1976–1982 var styrkeförhållandet mellan blocken förhållandevis jämnt, i synnerhet i anslutning till riksdagsvalen. Även de senaste åren har kännetecknats av små skillnader mellan blocken.

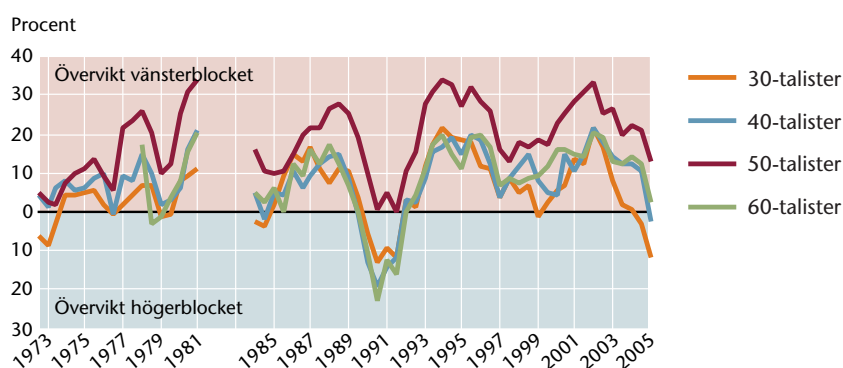
Det finns emellertid en generation som avviker från de övriga och det är 50-talisterna. I den generationen har vänsterblocket ett avsevärt starkare stöd än i övriga generationer. Det gäller över i stort sett hela tidsperioden. Inte ens när den borgerliga sidan kring år 1990 hade ett starkt övertag i de övriga generationerna lyckades de locka en majoritet av 50-talisterna.

Bland 30-talister och 40-talister finns inga nämnvärda skillnader mellan mäns och kvinnors sympatier för de olika blocken. Sådana skillnader återfinns däremot i övriga generationer. För 50-talisterna kan det konstateras att från slutet av 1980-talet och fram till slutet av 1990-talet var stödet för vänsterblocket större bland kvinnor än bland män. På senare år verkar den könsskillnaden ha försvunnit.

De tydligaste könsskillnaderna återfinns hos 60-talisterna. I den generationen har vänsterblocket betydligt starkare stöd bland kvinnor än bland män. Det gäller i synnerhet från 1990-talets början och framåt. Överhuvudtaget är könsskillnaderna större i yngre generationer än i äldre. Det tar sig uttryck i att kvinnors partisympatier ligger till vänster om männens.

Aldrig borgerlig övervikt hos 50-talisterna

Partisympatier (s+v+mp) – (c+fp+m+kd+nyd) i olika generationer 1972–2005

Källa: Partisymptiundersökningen (PSU), SCB.

När vi studerar enskilda partiers stöd i de olika generationerna förfinas bilden ytterligare. Bland 30-talisterna är miljöpartiet och framför allt vänsterpartiet jämförelsevis svaga. Från slutet av 1990-talet finns en tendens till starkare sympatier för högerblocket bland 30-talister än bland övriga generationer. Det beror framför allt på ett jämförelsevis starkt stöd för kristdemokraterna i den generationen. De senaste åren har dock kristdemokraterna tappat bland 30-talisterna samtidigt som moderaterna gått fram starkt.

Sett över längre tid har moderaterna lite starkare stöd bland män än bland kvinnor födda på 1930-talet. Kristdemokraterna har å sin sida något större sympatier bland kvinnor i samma generation. Det är dock inte några stora skillnader.

40-talistgenerationen ligger opinionsmässigt i mittfåran och särskiljer sig i huvudsak inte. Undantaget är åren kring 1990 då högerblocket gick starkare fram bland 40-talister än i väljarkåren i stort. Det var framför allt moderaterna och folkpartiet som då fick fler sympatisörer. Sett över hela perioden har moderaterna starkare stöd hos män än hos kvinnor bland 40-talisterna.

Det kan vara värt att påpeka att 40-talisterna inte är någon homogen grupp. Det var i mitten av 40-talet som de rekordstora barnkullarna föddes. De som föddes under andra halvan av 1940-talet är mer välutbil-

dade än de som föddes under första halvan.

Även skillnader när det gäller partisympatier återfinns inom 40-talistgenerationen. De som är födda under 1940-talets senare del har sina sympatier mer åt vänster och ligger därmed närmare 50-talisterna än vad övriga 40-talister gör. Skillnaden mellan tidiga och sena 40-talister var framför allt stor på 1970- och 1980-talen. På senare tid verkar den skillnaden till stor del ha försvunnit.

Det är 50-talisterna som har mest avvikande partisympatier från väljarkåren i stort. Vänsterblocket har betydligt starkare stöd i den generationen än i övriga. Bland de borgerliga partierna är det framför allt moderaterna som har svagare stöd bland 50-talisterna än bland övriga generationer.

Att vänsterblocket är starkt bland 50-talisterna beror inte på att socialdemokraterna har jämförelsevis stort stöd bland dem. De har tvärtom något mindre stöd i den generationen än i väljarkåren totalt sett. Det är istället miljöpartiet och framför allt vänsterpartiet som är större bland 50-talister än bland övriga generationer. Under den studerade tidsperioden har vänsterpartiet i genomsnitt nästan 5 procentenheter starkare stöd bland 50-talister än i hela väljarkåren.

Det starka stödet för miljöpartiet och vänsterpartiet bland 50-talister gäller i synnerhet för kvinnor. Moderaterna har å

– den röda generationen

andra sidan starkare stöd bland män än bland kvinnor.

Även bland 60-talisterna är stödet för miljöpartiet och vänsterpartiet starkare än i den allmänna opinionen, medan stödet för socialdemokraterna är något svagare. Inom högerblocket har centerpartiet lite svagare stöd. De senaste åren har däremot folkpartiet haft starkare stöd bland 60-talisterna än bland övriga generationer.

Precis som för övriga generationer är sympatierna för moderaterna större bland män än bland kvinnor. Skillnaden mellan könen är dock betydligt större bland 60-talisterna än bland övriga generationer. I genomsnitt har stödet för moderaterna från 1990 och framåt varit nästan 11 procentenheter större bland män än bland kvinnor födda på 1960-talet. För övriga generationer är motsvarande skillnad mellan 3 och 6 procentenheter.

Det som vi här har studerat är generationer och deras partisympatier över drygt 30 år. Det innebär att varje generation åldras och därmed genomlever olika faser i livet under denna tidsperiod. Man skulle därför kunna tänka sig att stödet för ett parti i en given generation varierar över tiden och kan vara jämförelsevis starkt vid en tidpunkt och svagt vid en annan tidpunkt. De skillnader mellan generationer som här redovisats är dock påfallande stabila över tidsperioden. Visserligen går sympatierna för de olika partierna upp och ner i alla generationer, men förändringarna sker oftast med ungefär samma styrka och samtidigt. De partier som har ett starkare eller svagare stöd i en viss generation tenderar däremot att ha det över hela tidsperioden.

Staffan Sollander

tfn: 08-506 949 38

Staffan och Richard arbetar med demokratistatistik vid SCB

e-post: staffan.sollander@scb.se

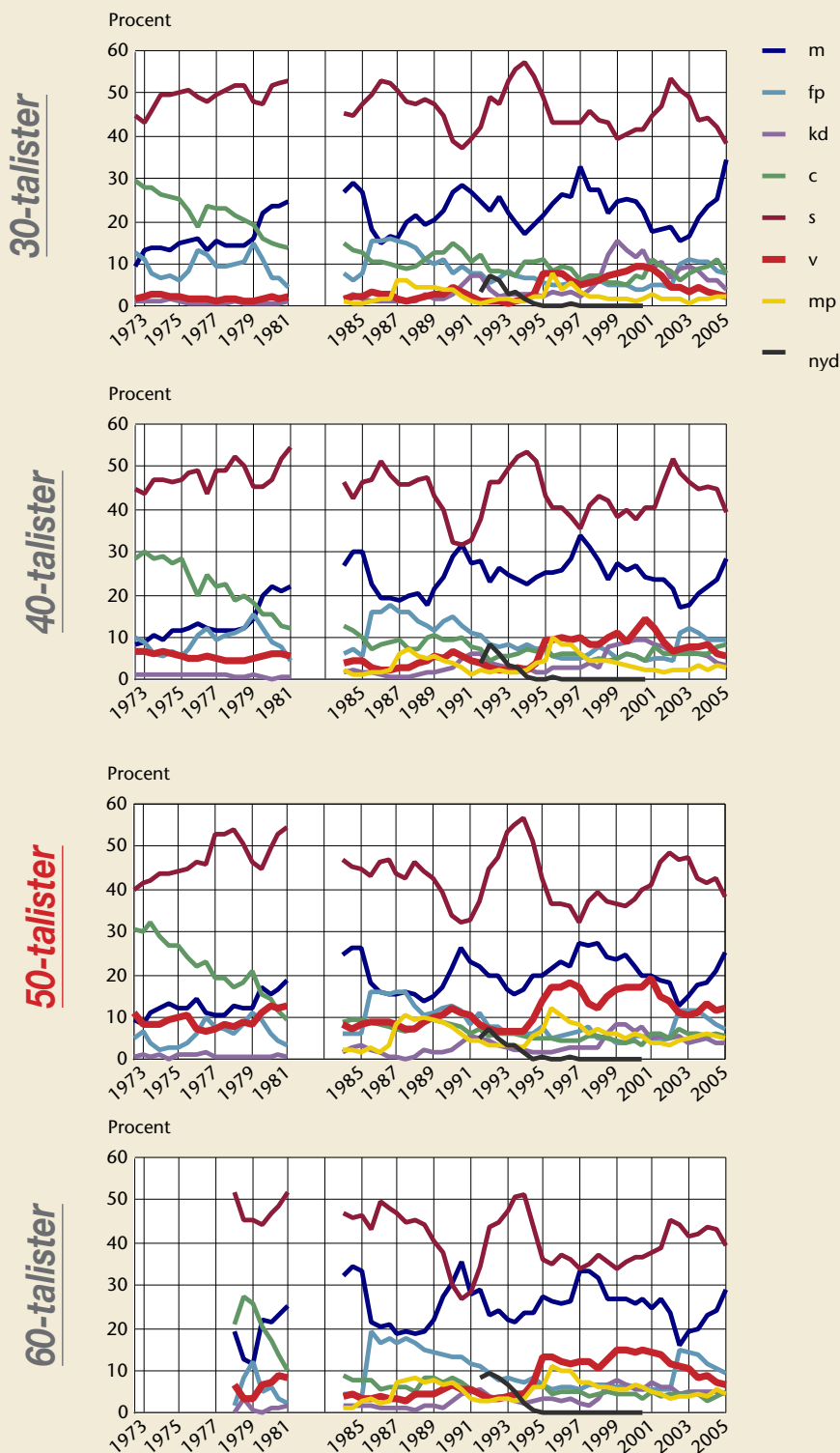
richard.ohrvall@scb.se

Richard Öhrvall

tfn: 08-506 941 58

Partisympatier bland 30-, 40-, 50- och 60-talister 1972–2005

Källa: Partisymptiundersökningen (PSU), SCB.

Partisymptiundersökningen (PSU) har gjorts årligen i maj och november sedan 1972, dock med ett uppehåll 1981–1983 p.g.a. anslagsbrist. PSU görs genom telefonintervjuer med ett sannolikhetsurval omfattande ca 9000 röstberättigade personer. Bortfallet har

legat mellan 10 och 25 procent. Partiskattningarna bygger i allmänhet på mellan ca 900 och ca 1100 svarande.

Det är inte samma urval som studerats hela perioden, utan en tredjedel av urvalet har förnyats vid varje undersökningstillfälle.